

Nataliia Kapinos,
PhD in Economics, Associate Professor
Viktor Goncharov,
Senior Lecturer
Taras Ivashina,
Student
Sumy National Agrarian University

PROBLEM ISSUES OF LAND RELATIONS REGULATION ON LAND MANAGEMENT UNDER FIELD PROTECTIVE FOREST BELTS

Капінос Н.О.,
кандидат економічних наук, доцент
Гончаров В.В.,
старший викладач
Івашина Т.А.,
студент
Сумський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ПО ВПОРЯДКУВАННЮ ЗЕМЕЛЬ ПІД ПОЛЕЗАХИСНИМИ ЛІСОВИМИ СМУГАМИ

Abstract. *This article examines the reasons for the creation of a network of protective forest belts in Ukraine. The problems which have arisen on streamlining of the land relations of the lands under field protective forest strips in Ukraine are considered. The current state of use of field protective forest belts and legislative regulation of their use are analyzed. Proposed measures to improve their use in accordance with current legislation.*

Keywords: *land plot, land relations, forest belt, erosion, rent, technical documentation.*

Анотація. *У даній статті проведено дослідження причин створення мережі полезахисних лісосмуг в Україні. Розглянуті проблеми, які виникли по впорядкуванню земельних відносин територій під полезахисними лісовими смугами в Україні. Проаналізовано сучасний стан використання полезахисних лісосмуг і законодавче регулювання їх використання. Запропоновані заходи щодо покращення їх використання згідно діючого законодавства.*

Ключові слова: *земельна ділянка, земельні відносини, лісосмуга, ерозія, оренда, технічна документація.*

Вітрова ерозія, яка призводить до згубних наслідків для сільського господарства викликала процес активного висадження полезахисних лісосмуг в п'ятдесятих роках минулого століття. На підставі цього було розроблено систему заходів із боротьби з ерозійними процесами. Після ухвалення 20 жовтня 1948 р. постанови «Про план полезахисних лісонасаджень, впровадження травопільних сівозмін, будівництва ставків та водойм для забезпечення високих та стійких врожаїв у степових та лісостепових районах Європейської частини СРСР» [1] у країні розпочалась активна робота над реалізацією цього плану в життя. Ця робота з різною інтенсивністю тривала до початку 60-х рр. минулого століття. І за цей період було виконано дійсно величезний обсяг робіт із заліснення степів, осушення боліт, створення водосховищ. Головною метою «Великого плану перетворення

природи» були кліматичні зміни в низці регіонів країни з метою підвищення продуктивності сільського господарства. План по створенню захисних лісопосадок на території Української УРСР на період 1949-1965 років становив для колгоспів 756.5 тис гектарів, а для радгоспів 105.1 тис гектарів, що від загальної площі цих робіт по СРСР становило відповідно 21% і 18.1%. Утримання лісосмуг в ті часи здійснювалося колгоспами та радгоспами до яких належало користування цих земель.

На території України тривалий час існує невизначеність щодо використання полезахисних лісосмуг. Земельна реформа з роздержавлення земель сільськогосподарського призначення, яка відбулася в Україні так і не спромоглося вирішити питання використання земель під лісосмугами. За даними Кабінету Міністрів України[2] 70% лісосмуг залишилися без власника і більша їх частина зазнала деградації і втрати своїх функцій. Проектна документація стосовно лісосмуг практично відсутня, за виключенням проведених робіт по занесенню лісосмуг природо – заповідного фонду в Державний земельний кадастр. Значний період полезахисні лісосмути відносилися до земель лісогосподарського призначення, в період роздержавлення земель велика їх частка не мала господаря, вони були нічийними. Законом України від 10 липня 2018 р. № 2498-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні»[3] врегульовано питання надання у постійне користування або в оренду земельних ділянок під полезахисними лісовими смугами, які обмежують масив сільськогосподарського призначення, а також визначено правовий статус полезахисних лісових смуг.

Однією із основних проблем є відсутність комунікації між усіма суб'єктами процесу управління полезахисних лісосмуг. Опитування проведене Всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування, де в опитуванні взяли участь близько тисячі ОТГ показала, що 91,7% технічна документація на земельні ділянки відсутня[4]. Наявність вказаної документації дає можливість отримати лісосмугу у власність. Право власності на земельну ділянку забезпечує створення комунального підприємства і закріплювати лісосмути у постійне користування. Важливо, що лісосмути тепер віднесені до земель сільськогосподарського призначення і врегульовано питання передачі їх в оренду[5].

Власників полезахисних лісосмуг можна поділити на групи:

Перша група – органи місцевого самоврядування, ОТГ, органи державної влади, які мають право розпоряджатися лісосмугами.

Друга група – приватні підприємства, фермери, які отримали у власність полезахисні лісосмути.

Третя група – власниками полезахисних лісосмуг є державні підприємства (Укравтодор, Укрзалізниця та ін.).

Ці три групи мають можливість почати управляти лісосмугами на місцевому рівні та в масштабах України. Для врегулювання на законодавчому рівні питання землеволодіння для всіх груп необхідно здійснити заходи:

- проведення інвентаризації, яку може ініціювати ОТГ, підприємство;
- виготовлення технічної документації на земельні ділянки під лісосмугами;
- внесення технічної документації до Держгеокадастру;
- реєстрація речових прав на певні поєззахисні смуги.

По землевпорядкуванні вказаних заходів органи місцевого самоврядування, ОТГ, приватні та державні підприємства, фермерські господарства можуть передати лісосмуги в оренду приватним власникам (юридичним, фізичним особам), або в постійне користування державним та приватним підприємствам. При передачі поєззахисних лісосмуг в оренду вимагається лише зберегти лісосмугу і виконувати агролісомеліорацію. Як один із позитивних факторів по врегулюванні питання утримання лісосмуг постановою КМУ від 22 липня 2020 р. №650 були затверджені «Правила утримання та збереження поєззахисних лісосмуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення»[5]

Поєззахисні лісові смуги в Україні знаходяться в критичному стані. У більшості регіонів це стало можливим через використання місцевими мешканцями лісосмуг для своїх потреб, так і через відсутності власника, користувача. Велика частина поєззахисних лісосмуг із – за великого терміну їх використання втратила свої функціональні властивості. Крім того з роками площі сільськогосподарських угідь збільшувалися, а нові лісосмуги ніхто не насаджував. Не слід забувати, що поєззахисні лісосмуги виконуючи свої основні функції по захисту ґрунтів, покращенню врожайності сільськогосподарських культур стають прилистом для біорізноманіття.

Література:

1. О плане поєззахисных лесонасаждений, внедрения травопольных севооборотов, строительства прудов и водоёмов для обеспечения высоких и устойчивых урожаев в степных и лесостепных районах европейской части СССР. Постановление Совета Министров СССР и ЦК ВКП(б) от 20.10.1948 № 3960 URL: <https://ru.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%> (дата звернення: 21.09.2020).
2. Боброва Я. Чому захист та відновлення лісосмуг стає важливим питанням для розвитку сучасної України. Землевпорядний вісник. 2020. № 4. С. 34-38.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні. Закон України від 10 липня 2018 р. № 2498-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-19#Text> (дата звернення: 21.09.2020).
4. Колядинська Т. Рятуймо лісосмуги, щоб не перетворитися на пустелю Землевпорядний вісник. 2020. № 8. С. 2-9.
5. Правила утримання та збереження поєззахисних лісосмуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення. Постанова КМУ від 22 липня 2020 р. № 650 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pravil-utrimann-650> (дата звернення: 22.09.2020).